

Litera ucide, Duhul dă viață (II Cor 3, 6)

Î.P.S. **TEOFAN SAVU**
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Cuvintele pe care le rostim la tot pasul au un trup al lor, care este forma lor exterioară, aspectul lor formal. Acest trup este important, deoarece prin acesta oamenii reușesc să se înțeleagă. Fără formele cuvintelor nu am putea să transmitem nimic semenilor noștri, orice comunicare fiindu-ne astfel imposibilă. Este suficient să deschidem o carte într-o limbă pe care nu o putem pricepe, pentru a realiza că și formele cuvintelor sînt importante.

Dar cuvintele au și un suflet al lor, o realitate rațională, un aspect interior care participă la Logosul lui Dumnezeu. Capacitatea omului de a se exprima articulat și coerent este percepută de către Părinții Bisericii ca un dar al lui Dumnezeu. Sf. Grigorie de Nyssa se face purtătorul acestei convingeri atunci cînd afirmă: „În limbă, adică în puterea de a vorbi, pe care o capătă Adam odată cu zidirea lui, se arată firea rațională a omului” (Sf. Grigorie de Nyssa, *Contra lui Eunomiu*, 12, Migne, P. G., XLV, col. 993).

Așadar, avem litera, adică trupul de sunete, expresii, intonații ale cuvîntului, și avem duhul, adică lăuntrul de înțeles al acestuia. Cele două trebuie să stea împreună. Pentru că orice cuvînt care nu este exprimat corect și care nu este animat de un înțeles lăuntric autentic nu poate să lege pe oameni între ei, și pe toți deopotrivă cu Dumnezeu.

Litera ucide, dar Duhul dă viață... Sfîntul Apostol Pavel este preocupat, odată ce rostește acest cuvînt, de stabilirea unei gîndiri drepte asupra modului de viață al oamenilor. Modul nostru de viețuire nu trebuie ordonat după principii formale numai, dorește să spună Apostolul. Un om care respectă regula, dar nu-i sesizează lăuntrul, un om care ține la literă, dar nu-i percepe conținutul și sensul devine închinător la dumnezei falși, idolatrizînd o formă în dauna conținutului, idolatrizînd partea în dauna întregului.

Adînc pe adînc cheamă..., zicea Psalmistul acum 3.000 de ani (Ps. 41, 9) sesizînd dorința omului după adîncime de viață, după adîncime de sens, după adîncime de autenticitate, adică după tot ce poate să-l apropie mai mult de Dumnezeu.

Participarea la adîncul cuvintelor este de fapt o participare la viața Fiului lui Dumnezeu pogorît printre noi pentru a ne învăța că este important să cîntim Cuvîntul prin cuvinte. Prezența lui Dumnezeu face ca trupul și

sufletul cuvintelor noastre să fie valorificate într-un sens autentic, ceea ce înseamnă că un cuvânt spus, rostit, gândit în prezența lui Dumnezeu este un cuvânt veritabil, un cuvânt responsabil. Din păcate, omul are această capacitate de a goli de înțeles cuvintele și de a le orienta greșit. De aceea și este ținut responsabil: „Vă spun că pentru orice cuvânt deșert pe care-l vor rosti oamenii vor da socoteală în ziua judecării” (Matei 12, 36). Într-o poezie, simplă în formă și puternică prin duhul ei, Sfântul Ioan Iacob pune la vremea aceea semn de întrebare asupra utilității tuturor vorbirilor și convorbirilor noastre cotidiene:

*O! om ce mai răspundere ai
De tot ce faci pe lume
De tot ce spui în scris sau grai !
De pilda ce la alții dai
Căci ea mereu, spre iad sau rai
Pe mulți o să-i îndrume.*

*Ce grijă trebuie să pui
În viața ta, în toată,
Căci gândul care-l scrii sau spui
S-a dus, pe veci nu-l mai aduni
Și vei culege roada lui
Ori viu, ori mort odată.*

*Ai spus o vorbă, vorba ta,
Mergînd din gură în gură
Va-nveseli și va-ntrista
Va curăți sau va-ntina
Rodind sămînța pusă-n ea
De dragoste sau ură.*

Cuvîntul înseamnă mult în viața noastră. Prin cuvînt ne exprimăm eul cel mai lăuntric, prin cuvînt poți să bucuri pe cineva sau poți întrista. Tot prin cuvînt poți salva un suflet sau îl poți arunca în deznădejde. Cuvîntul îi poate apropia pe oameni, dar îi poate și îndepărta. Sînt, de asemenea, cuvinte care distrug vieți, precum sînt cuvinte care le creează.

Există un fel de asceză a rostirii responsabile care ferește de deșertăciune, adică de golirea cuvintelor de conținutul lor și de sensul lor. Acesta poate fi înțelesul expresiei biblice care vorbește despre *mărgăritarele aruncate înaintea porcilor*, despre care dă mărturie Evanghelia (Mt. 7, 6). Odată aruncate înaintea porcilor, mărgăritarele, care sînt semn al valorii, devin prilej de sfîșiere, adică de ucidere. Lipsite de noblețe, cuvintele se vulgarizează,

fiind desprinse de voia lui Dumnezeu se mutilează, aceleași cuvinte orientate greșit devin arme.

Numită, în mod paradoxal, era comunicării, epoca noastră numără mulți oameni însingurați, mulți oameni fără conținut de duh de viață, mulți oameni morți, vii fiind. Infirmitatea lumii este și o consecință a infirmității limbajului nostru, adică a modului nostru de comunicare. Acolo unde nu este dreaptă și responsabilă comunicare, nu poate exista nici comunicare și nici un fel de bine. Lumea trebuie să reînvețe să vorbească, să vorbească înainte de toate limba propriului suflet aflat în căutarea lui Dumnezeu. Restul de forme și înțelesuri se vor adăuga acestei căutări și odată cu ele și normalitatea viețuirii umane.